

8

Afscheid van het lid Hamer

Aan de orde is **het afscheid van het lid Hamer (PvdA)**.

De voorzitter:

Ingekomen is de volgende brief:

Geachte voorzitter, beste Anouchka, beste collega's,

Vandaag komt voor mij na 5.957 dagen een einde aan mijn periode in de Tweede Kamer. Met weemoed in mijn hart neem ik afscheid; ook met vreugde. Ik vind het een eer om de functie van voorzitter van de SER te gaan vervullen, precies op het speelveld waarop ik me zo graag begeef.

Zestien jaar geleden begon ik aan een avontuur waarvan ik toen niet kon vermoeden hoe spannend dat zou worden. Ik was, nogal uitzonderlijk, in letterlijke zin niet alleen. Mijn dochter Iris zat tijdens de beëdiging al gezellig in mijn buik te trappelen. Een kind kon je wel vergeten als Kamerlid, werd mij gezegd. Een beetje ondeugend dacht ik destijds: nou ja, zij is er gelukkig al.

Sinds 1998 is er veel verbeterd voor vrouwen in de politiek. Dus twijfelende collega's: gewoon doen! Iris is er ook vandaag weer bij. Ik had haar voor geen goud willen missen. In de Kamer mocht ik me als ervaringsdeskundige jarenlang bezighouden met de kinderopvang, een sector die ik heb zien groeien en zien krimpen en weer zien groeien en weer zien krimpen. Als ik vandaag nog één keer een politieke wens mag doen, dan is het deze: regel de kinderopvang nu voor eens en altijd goed!

Het Kamerlidmaatschap is een ambacht, maar zonder idealen houd je ons vak niet vol. Degenen die dachten met een beetje gevoel voor timing en sprekerstalent het hier wel even te maken, zag ik bedrogen uitkomen. Meestal is het langdurig bikkelen om een resultaat te boeken. Vaak ben je effectiever achter de schermen dan ervoor. Altijd gaat het om het behalen van een meerderheid, net op het moment dat het ertoe doet.

Zo denk ik met veel genoegen aan mijn motie om het onderwijs over regeerperiodes heen de hoogste prioriteit te geven en Nederland naar de top vijf in de wereld te brengen. Die motie kreeg brede steun, ondanks de economische crisis. Toen vond ik de Kamer op haar best. De huidige extra middelen voor onderwijs kunnen overigens dat doel nog dichterbij brengen.

Bij mijn inwerkperiode zei een oud-collega: je hebt vier jaar om te leren, vier tot acht jaar om een goed Kamerlid te zijn en krijg je de kans, ga dan nog vier jaar coachen. Ik beschouw het als een groot voorrecht dat ik die zestien jaar vol heb mogen maken. Ik zou willen dat meer collega's die kans krijgen. Een deel van het collectieve geheugen te dragen, geeft zo veel voldoening. De omslag van "ben je er nu nog" naar "gelukkig dat je er nog bent" heb ik als het grootste compliment ervaren.

Eerst leerde ik van oud-collega's de kneepjes van het vak. Lobbyen, spelen met de rollen van oppositie en coalitie. Ik ontdekte ook de belangrijke positie van journalisten. In die

eerste jaren zaten we met de woordvoerders na debatten vaak vol spanning te kijken of er een glimp van ons was te zien in het nieuws. Groot was de vreugde als je met een quote in Den Haag Vandaag kwam. De volgende dag spelden we de kranten. Helaas, meestal stond er niets. Goed nieuws is geen nieuws. Dat vond ik een moeilijke les.

Daarna mocht ik prachtige dingen doen, zoals het onderzitterschap van de Kamer. Ik noem juist dat, omdat ik alle collega's wil eren die belangeloos uren in de stoel zitten. Een debat wordt zeker voor een kwart bepaald door de kwaliteit van de voorzitter.

In de periode van mijn fractievoorzitterschap kregen we te maken met de zwaarste crisis in 80 jaar. Ik denk met veel plezier terug aan de tijd met mijn collega-fractievoorzitters. We hadden stevige discussies over onder andere de vraag hoe we die crisis moesten aanpakken, maar bijna altijd wisten we onze politieke verschillen te overbruggen.

In de buitenwereld snappen ze soms niets van al die de Haagse tegenstellingen. De akkoorden passen daarom goed bij deze tijd. In dialoog zijn met de mensen voor wie je het doet, hoort voor mij ook bij het vakmanschap. Er was een periode dat we elkaar scherp hielden om niet drie keer in de week te stemmen. Daardoor konden we vaak het land in. Soms verslapt dat weer een beetje. Ik wens jullie allemaal veel buitenwereld toe.

Ik vond het leuk om de laatste jaren mijn ervaring te delen met collega's van binnen en buiten de PvdA. Daarmee kom ik op collegialiteit. Die heb ik altijd ervaren, dwars door de partijen heen. Juist in 2011, toen het privé even heel moeilijk werd, toen ik een beetje stiller dan anders rondliep, was er veel vriendschap. De kopjes koffie die er toen op sommige kamers binnen en buiten Koloniën altijd klaar stonden, zal ik nooit vergeten. En de vele hartelijke reacties nu bij mijn vertrek van mijn collega's en anderen doen me meer dan ik kan zeggen.

Ik sluit af, maar niet zonder eerst alle medewerkers te bedanken voor hun ongelooflijke inzet. De medewerkers van de Partij van de Arbeid, van de griffie van SZW en EZ en verder al die mensen die voor ons zorgen vanaf het poortje bij de ingang tot hier in de zaal. Zonder deze medewerkers zouden wij ons werk niet kunnen doen.

Het persoonlijke is politiek, maar politiek is ook persoonlijk. Ik dank mijn familie, vrienden en vriendinnen die meeleeften en er vandaag grotendeels bij zijn. Mijn broer Koos inspireerde mij vaak, want door hem weet ik hoe het leven is als je tegenslag moet overwinnen en dat dan ook doet. Met niemand kon ik tot diep in de nacht de politiek zo analyseren als met mijn broer Marc. Maar het meest bedank ik Fenneke Huizinga en haar gezin. Zij zijn al zestien jaar ons "oppasgezin". Ik kon altijd op ze rekenen. Zonder vrouwen als Fenneke zou onze samenleving zich niet kunnen ontwikkelen. Laten we dat, ook hier op het Binnenhof, nooit vergeten. Ik wens jullie allemaal het allerbeste!

Mariëtte Hamer

(Applaus)

De voorzitter:

Van dit ontslag is mededeling gedaan aan de voorzitter van het centraal stembureau en aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Ik stel voor, deze brief voor kennisgeving aan te nemen.

Daartoe wordt besloten.

De voorzitter:

We zijn nog niet klaar.

Geachte mevrouw Hamer, beste Mariëtte,

Op 19 mei 1998 nam je voor het eerst plaats in deze blauwe stoelen. "Een droom die uitkomt", noemde je het toen, maar dat betekende niet dat je je erdoor liet meeslepen. Je bleef met beide benen op de grond en zei nuchter dat je niet het idee had, de wereld te kunnen veranderen. In plaats daarvan zou je je idealen met kleine stapjes tegelijk proberen om te zetten in concrete daden. Want daar ging het om: om het verwezenlijken van je inhoudelijke doelstellingen.

Dat bleek al direct tijdens je eerste optreden. "Van tevoren denk je dat het houden van je maidenspeech betekent dat je een groots en meeslepend verhaal mag houden; in de praktijk zie je dat het allemaal nog wel eens anders loopt." Dat zei je, om je vervolgens vol overgave op de begroting te storten, over bezuinigingen op het hbo, over de vernieuwingen van de lerarenopleidingen. Dat grootse en meeslepende verhaal, dat zouden we nog even tegoed houden, zo zei je toen.

Grote idealen, kleine stapjes. Als dat je devies was, kun je tevreden zijn. De stappen die je hebt gezet, waren soms helemaal niet zo klein en raakten vaak aan het dagelijks leven van heel veel mensen, en je sociaaldemocratische opvattingen klonken er altijd duidelijk in door. Zo diende je in 2004 een initiatiefwetsvoorstel in over het opnemen van de verplichting voor scholen om bij te dragen aan de integratie van leerlingen in de Nederlandse samenleving, wat in 2005 werd vertaald in concrete wet- en regelgeving. Daarna volgde het initiatiefwetsvoorstel voor een basisvoorziening kinderopvang en ontwikkelingsstimulering. En recentelijk was er nog de Wet werk en zekerheid.

Daarnaast was je namens de Partij van de Arbeid betrokken bij tal van akkoorden, bijvoorbeeld over de AOW, pensioenen en, recentelijk nog, het sociaal akkoord. Dat laatste noem je zelf een van de hoogtepunten in je politieke loopbaan. Dat is ook niet zo verwonderlijk. Het is een publiek geheim dat je geniet van onderhandelen, van het strategische spel dat daarbij komt kijken. Als het dan lukt om al die tegenstelde belangen in één akkoord samen te brengen, en je hebt daar ook een actieve bijdrage aan geleverd, dan is dat met recht iets waar je trots op kunt zijn.

Mariëtte, niet alleen als Kamerlid "bikkelde je om resultaten te boeken", zoals je in je brief schreef. Hetzelfde vuur liet je zien als commissievoorzitter, eerst van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid en later van de vaste commissie voor Economische Zaken. Je leidde de commissies met strakke hand en met kennis van de procedures, en je werd erom gewaardeerd. En natuurlijk als fractievoorzitter, wat je was onder het kabinet-Balkenende IV, van 2008 tot 2010. Ik heb bewondering voor de wijze

waarop je na deze jaren de draad weer oppakte als gewoon Kamerlid. Maar tegelijkertijd is dat voor jou niet zo heel vreemd, want de idealen lagen er nog altijd.

Onlangs zijn we samen nog op werkbezoek geweest bij het Havenbedrijf in Rotterdam. Ook tijdens dat bezoek heb ik van dichtbij kunnen zien hoe de jaren als Kamerlid jou gevormd hebben. Je bent een compleet Kamerlid met grote kennis van onderwijs, de arbeidsmarkt, ontslagbescherming, kinderopvang en emancipatie. Dat is ook het beeld dat je achterlaat. De media berichtten er de afgelopen dagen veelvuldig over. Onverstoorbaar werd je genoemd, een doorzetter, een pragmaticus, een stevig onderhandelaar. Wat ik er zo leuk aan vind, is dat ook alles wat buiten de spotlights gebeurde, blijkbaar daar nu weer is opgepakt. Want veel van het werk dat jij verzette, deed je op de achtergrond. Het ging je er niet om om jezelf in de kijker te spelen, het ging je altijd om de inhoud.

Dat is hoe ik je zou omschrijven als ik je in één woord zou moeten vatten: inhoudsgedreven. Of je het nu met jou eens bent of niet, je weet altijd waar je het over hebt en je zet die kennis in om je idealen te verwezenlijken, stapje voor stapje. Ik denk dat we, terugblikkend op jouw carrière in de Tweede Kamer, kunnen concluderen dat die in zijn totaliteit groots en meeslepend is geweest.

We vinden het jammer om je te zien gaan. Je neemt zestien jaar aan kennis en ervaring met je mee. Er verdwijnt weer wat geheugen uit de Kamer. Maar we gunnen de SER, waar een hoop te doen is, deze eerste vrouwelijke voorzitter van harte.

Mariëtte, het ga je goed.

(Applaus)